

Колхозн тосхлтин цаарандк делгрлтин болн машинн-тракторн станцин бүрдэмдиг оньгдарулгъна тускар

СССР-н Деед Советин сессий деер кесн үр Н. С. Хрущевин доклад

Уурмуд депутатр!

СССР-н Министрмудин Советин Ахлад намаг батлад танд минь ода эврәннь шийдврән намаг икар иткдж, ик бодан нер зуулгъвт.

Итклдн болн бодан нер зуулгъсндтн би танд ханлтан бргхиг болн эврәннь халхасн бас, тана итклиг куцахин тблэ бээсн аргъан цугтнь кехан танд иткулхиг, уурмуд депутатр, збвшартн. Би эврәннь олн-амтндан, эврәннь партыдан унн чикар церглдж, мана орн-нутгт коммунистическ обществ тосхкар мана парты, мана олн-амтн тавсн—алдр кудлиг куцахин тблэ ноолданас чидлән чигн, амн-цокцан чигн, джиргълән чигн арвлшгов.

Уурмуд депутатр!

Коммунистическ партин Централн Комитетин шийдврәс иштә, колхозн тосхлтин цаарандк делгрлтин болн машинн-тракторн станцин бүрдэмдиг оньгдарулгъна туск тбр СССР-н Деед Советин эн сессийд збвчлдж хәлгдхд тавгд-жәнә.

Государственн йилгән гидг чинр зууджәх эн тбр цуг олн-амтнә куунддж збвчлгънд тавгдәд, кбдлмшчрин болн кбдлмшч куукд улсин, колхозникудин болн колхозницин, мана интеллигенцин элчрин, Советск Цергин дәачрин кесг сай эгл олна халхас байрта таасмдж уудәв.

Уурмуд депутатр, тер цуг олн-амтнә куунддж збвчлгънә лав деер бәәх дигиг танд соньсхкиг збвшартн. Бәәрн газрин партиин, советск, профсоюзн болн комсомольск организацсин соньсхварар болхла, мартин 1-с авн 25 куртл—цагин эргцд колхозмудар, МТС-р болн совхозмудар, заводсар болн фабриксар, научн организацсар болн сургъулин завендесар, цергә аньгсар болн советск учрежденсар 576 миньгән 879 олна хургуд болснд, 49 сай 900 миньгән куч-кблсчнр орлцхав. Тер хургуд деер гурви сай гар кун босдж, колхозн тосхлтин цаарандк делгрлтин болн МТС-н бүрдэмдиг оньгдарулгъна туск тбрәв эврәннь темдглгъсән болн селвгудән келцхав.

Куцахәр седдж парты болн правительств темдглджәх тбрмуд болн цуг олн-амтн энүг куунддж збвчлгънә йовуд мана газетсин болн журналмудин халхст бргәр барлгджав. Эн цагин эргцд, МТС-н бүрдэмдиг оньгдарулгъна туск селвгудтә 126 миньгъ шаху статьяс болн бичгуд централн болн бәәрн газрин газетсин, журналмудин, радион болн телевиденә редакцст ирв, теднәс 102.941 бичгн барлгдв. Зулг централн гурвхн газетд — „Правда“, „Известия“ болн „Сельское хозяйство“ гурвнд 5975 статья болн бичг ирснәс, 1508-н барлгдв. Мана советск об-

ществ демократийн авц-барц дурлдсн деерән, бас тасрхан уга джиргълд бүрдүлдж куцагдджәхиг эн то айта сәәнәр келдж медулджәнә.

Государств заллгънд олн-амтнә авртә икнъкн бийсәрн орлцгварн социалистическ демократий ончта, производителн кучн делгрлгънә, экономик, культур болн олн-амтнә кишгтә джиргълнн зогслго бслтин гүн ундснн сәәгъинь хәәгч куч-кблсчнр, коммунизмур уралан йовх дутман обществин цуг кергиг шуд эврән бийснъ залдг болхмн гидж Советск государствин алдр делдәч В. И. Ленин сургъснн. Демократическ зарлврн Ленинск ави-барциг ардн ордж куцаглар КПСС-н XX-ч хургин темдглсн заавриг гуджрдж куцаггәд, эгл олн-амтнә билглгч седвариг, политическ болн куч-кблснн шунлтиг улм бргәр делгрүлхин тблэ мана парты цуг аргъинь кеджәнә.

Машинн-тракторн станцин бүрдэмдиг оньгдарулгъна туск тбриг цуг олн-амтнә куунддж збвчлгънд тавхларн парты, куч-кблсчрин коллективн селвгудәр түшг кедж, селәнә эдл-ахун эдл-уш элвгәр гаргългъна сә хәәдж, мана орн-нутгт коммунистическ тосхлтин зура куцагларнә сә хәәдж, колхозн тосхлтиг цаарандн делгрүлхин болн МТС-н бүрдэмдиг оньгдарулгъна тбриг хагългъна амтин деер болгч янзинь олдж авхар седдж келә. Тиигхларн тегәд парты, промышленностин болн тосхлтин залвриг оньгдарулдж ясуллгъна туск тбрәр нидн джил кесн цуг олн-амтнә куунддж збвчлгънә туста дамшлтиг бас тоолдж кев. Куунддж збвчлгънә йовуд куч-кблсчрин орулдж бгсн кесг, унтә селвгудиг, хббннь Деед Советин батлдж авсн Заканд орлцулгдла. Промышленостин залвриг оньгдарулдж ясуллгънә мана орн-нутгт ямаран ик ашав бгсиг ода цугвар узджәнә, предприятисиг гархд союзн республиксин, бәәрн газрин партиин болн советск организацсин чинриг тер ббдлүлв, производств заллгънд шинәс кесг сай кбдлмшчрин болн цергләчнриг орлцулв, социалистическ экономикаг улм хурдар ббдлүлх аргъ учрав.

Колхозн тосхлтиг делгрүлхин туст куцахәр седдж парты темдглджәх тбрәр советск улс ик гидгәр соньсдж, коммунистическ тосхлтин тбр куцавртәгәр хагълхд энүнд эрки чинртә аргъ узджәнә.

Ода кегдсн цуг олн-амтнә куунддж збвчлгън ю үзүлв?

Негдвар, колхозн тосхлтиг цаарандн делгрүлгънә болн машинн-тракторн станцин бүрдэмдиг оньгдарулгъна туст куцахәр партин Централн Комитетин Пленум диглдж гаргъсн тбр цаглагъан кегдлжәх,

куцах кемнь ирксн, чик тбр болджахиг тер үзүлв. Мана олн келн улста социалистическ государствин цуг олн-амтн эн куцагдх тбриг чик гидж, нег дуугвар байртагвар дбннджәнә.

Хойрдвар, социалистическ селәнә эдл-аху икар ббдлхин туск программиг иланв куцахд советск улс цугвар икар сәәгъинь хәәджәхиг эн куунддж збвчлгън үзүлв. Кесг ик унтә селвгуд болн темдглгъс келгдв, колхозмудт производственн-техническ тетклгъ бггънә дамшлгд, селәнә эдл-ахун органсин кбдлмшт бәәх збвар ик дуту-дундс шалгъдж келгдв, ил-тод селвгуд болн негмуд орулдж бггдв. Эн тоот цугвар Деед Советд, Советск Союзин, союзн республик болгъна, экономикаин бдгә цагин делгрлтин некврлә ирлцнъгъу, мана олн-амтнә сә хәәлгънә болн седкләнә харгъгч Зака диглдж гаргъхдн дбнъгән кугрх.

Гурдвар, цуг олн-амтнә куунддж збвчлгън ик бргәр делгрдж кегдснд—государств заллгънд, эдл-ахун болн куьтурн тосхлтин эрки чинртә тбрмуд хагългънд куч-кблсчрин шунмгә орлцлгъиг унндн теткч советск обществин социалистическ демократий дакин шин чидларн илдән медгдв. Кесг сай советск улсин босдж келсн үгнъ билглгч шинджтә болдгнъ дигтә энүг медулджәнә, эврәннь социалистическ Тбрскнә кучиг батлдж, центрүлхин туск килмджәр тер үгмуд дуурнъ.

Дбрдвар, колхозн тосхлтин цаарандк делгрлтин туст куцахәр Коммунистическ партин диглдж гаргъдях тбр—бас промышленностин залвриг оньгдарулгънар одахн куцагдсн тбр мет, авртә гидг практическ, олн-амтнә эдл-ахун чинртә болсн деерән, социализмәс коммунизмур дүсәд орлгъна тбриг куцавртәгәр хагълхин тблэ ик гидг теоретическ, йоста гидг програмн чинртә болджахиг цуг олн-амтнә куунддж збвчлгън медулв. Коммунистическ парты, марксист-ленинск теорийиг билглгч кевәр олзлад, мана орн-нутгт социализм болн коммунизм тосхлгъна дамшлтин ул деер шин положенсар болн ашлврмудар тер теорийиг байджана гидж, цуг олн-амтнә куунддж збвчлгънә бдрмудт, амар келсн болн барт барлгдсн ик олн үгмудт темдглгдв.

Тавдвар, ода кегдсн цуг олн-амтнә куунддж збвчлгънә ончн—СССР-н Деед Советд суньгъх—политическ эрки чинртә кампань кеджәх бдрмудлә харгълж эн кегдв, эн бдрмудт Коммунистическ партин болн Советск правительствин дотадин болн газадин политикин туск цуг тбрмудәр бргәр куундвр кегддж, кбдлмшин аш диглгддж, советск орн-нутгин цаарандк делгрлтин агъу темдглгдджәлә. Цуг олн-амтнә куунддж збвчл-

лгънд орлчачнр, колхозн тосхлтин цаарандк делгрлтин тускар куцахәр темдглджәх тбриг, коммунистическ тосхлтин алдрзуран хагъцг уга нег аньгнъ гидж чикәр уздж медцхав.

Цуг олн-амтн куунддж збвчлгън болн СССР-н Деед Советд суньгългъна айта гидг

диг—Коммунистическ партин болн советск олн-амтнә эвр-шго хамцлтиг, КПСС-н XX-ч хургин тууджлгч шийдврмудиг джиргълд орулдж куцахдән, алдр Ленинә зәадж бгсн ганцхн чик хаалгвар уралан йовхдан телн хаджишгө бат седклгәт шинәс сәәнәр, кучгвар үзүлдж медулгън болв.

СССР-н селәнә эдл-ахун делгрлтин гол дигмуд

Уурмуд депутатр! Колхозн тосхлтин цаарандк делгрлтин болн машинн-тракторн станцин бүрдэмдиг оньгдарулгъна туск тбриг—олн-амтнә эдл-ахун гардвриг ясуллгвар партин кеджәх кбдлмшин хагъцг уга аньгнъ гидж хәләх кергтә. Социализмин дийлврн тблэ ноолдана йовулт, учрсн бәәдләс иштә, гардврн янзиг ясулад, оньгдарулад, залврн аппаратиг оньгдарулдж бурдәггәд йовх кергтә гидж Владимир Ильич Ленин кесг дакдж темдглдж келснн.

Ленинә тер заавр социализмин дийлврн хббн, социализмәс коммунизмур дүсәд орлгъна цагт чигн буклдан чик кевәрн улджәнә. Советск обществ, энүнә экономик болн культур ормдан зогсдяхмн уга, эн зогслго делгрәд йовна. Эдла-ахуг заллгъна янзин некврн чигн бсдж бәәхн збвтә.

Коммунистическ партин Централн Комитет болн Советск правительств сүл цагт олн-амтнә эдл-аху гардлгъиг ясуллгвар ик кбдлмш кев. Коммунизмур йовлгъна кирцаггәр—энүнә тосхачрин—куч-кблсч болн ухани билглгч улсин серлн бсәд йовна, государствин олн-дундан кергин тблэ кун болгъна даалгъврн ббдләд йовна. Энүнлә ирлцулдж парты эдл-ахун болн куьтурн-тосхлтин гардвр бурдәнә. Эгл олна седвариг цуг кемджәгәрн делгрүлдж, производств заллгъна кбдлмшт кбдлмшчрин болн колхозникудиг, инженермудиг, техникудиг, агрономсиг, зоотехникудиг, нань чигн специалистринг улм икар бргәр орлцулхиг эн манас некнә.

Бидн промышленность заллгъиг оньгдарулдж бурдәвдн, эврә цаглагъан сән нилчән күргдясн промышленн министрствсиг уурулад, олн-амтнә эдл-ахун Советс гаргәд, предприятс болн тосхлс гардлгъиг экономическ райодт баглвдн. Централизованн зураг демократическ эв-аргвар гардлгънлә ирлцулдж келгън—эдл-ахун социалистическ системин үлү деериг улм сәәнәр олзлгъна түлкүрн болджана. Тиигәд, эн тбр куцахд сбрүд уулдвр кегч догматик болн консерватор улс гарад, партиг болн правительствиг үргәггәд: ю кеджәх улсвт, министрствсиг уурулдж болдв?—гидж келцхав.

Партин Централн Комитет лавта збвтә бәәсн, промышленность заллгъна гол тбрмуд хагъллгъиг эн билглгч кевәр кесн бәәсн бән-бәәдж медгдв. Эн ода эврәннь айта гидг ашан бгчәнә.

Февраль сард болсн, совнархозмудин элчрин, республиксин, крайсин болн областсин партиин болн советск организацсин гардачрин цуг союзин совещань—промышленности залвриг оньгдарулдж ясуллгларн кегддж, олзта болсиг медулв. Залврн шин системд турун сармудн эврәннь уулдтин цаг болдж гарад, тер кбдлмштн медгдсн бәәсн болв чигн, тер бийн предприятсин гардвр збвар ясрв, эгл олн-амтнә куч-кблснә болн политическ шунлтн улм икар бсв. Бәәрн газриг партиин болн советск органс ода эдл-ахун тосхлтин тбриг улм сән, илар гарднә. Энүнә ашд промышленность улм ббдән кемджәнд кбдләд, эврәннь кбрнъгән куцдн олзлдж болв.

Промышленность гардлгъиг оньгдарулдж бурдәлгънә сән гисн халхн цаарандан улм куцц кемджәгәр делгрдж, мана орн-нутгин промышленн производствиг эн шин бслтур күргхн лавта. Амн болгъна тоод продукц кедж гаргългвар амтин ик делгрлгтә капиталистическ орн-нутгудиг ахр болзгин дунд куцдж, давдж гарх-экономическ ах тбриг хагъллгъиг бидн хурдулхвдн.

КПСС-н XX-ч хургин шийдврмудиг ардн ордж куцаггәд, Советск Союз Коммунистическ партин гарлврт, сүл цагин эргдд социалистическ экономикаин болн куьтурин цуг хәхн делгрлгд, куч-кблсчнр бәәхтә джиргъл цаарандн ббдлүлхд шин, ик дийлврмуд куцв гидж КПСС-н ЦК-н Февральск Пленумин токтаврт темдглгдджәнә.

Социалистическ промышленность, юмни турүнд тегәд цуг олн-амтнә эдл-ахун улн болгч—күнд индустр ик хурдар делгрдж йовна. КПСС-н XX-ч хургин хббн лавсн хойр джилн эргцд 1600-гар промышленн предприять кбдлмшт орулгдв, промышленн продукц гаргългън 22 процент бсв, күнд индустрии продукц болхла 24 процент шаху бсв, промышлен-

Колхозн тосхлтин цаарандк делгрлтин болн машини-тракторн станцин бүрдämджиг оньгдаруллгъна тускар

СССР-н Деэд Советин сессий деер кесн үр Н. С. Хрущевин доклад

(Цаарандкнь).

ность 1958 джилä зурагбан чигн саянар кудаджана. Союзн республикс цуггар түрүн хойр сарин зурагбан давулдж кудаджав. Нидн джилин иим цагла дуньгцүлхд, промышленн прогаргьлгн 11 процент эсг миньгн предприятс негдн кварталин зурагбан болзгасн урд, СССР-н Деэд Советин сессий секгдх дор куртл кудадж дуусчав.

Марксистск-ленинск теорийар гардвр кедж, делгрлтин тууджлгч шин девснй болгнд амтин ах звеногбинь олдж авад, теругар бармтг кедж, орн-нутг коммунизмүр уралан йовлгъна эркн чинртä төрмүдиг кудавртäггяр хагълхиг теткдг тбладн мана парть кучтā мбн. СССР-н делгрлтин бдгä цагин девснйгд экономическ тосхлтин халхд, промышленность заллгиг оньгдарулдж ясуулсна хбн, олн-амтнā эдл-ахун эркн чинртä бол оран саадж болшго тбл элдж—колхозн тосхлтин цааг цк делгрлтин болн машини-тракторн станцин бүрдämджиг оньгдаруллгъна туск тбл ода түрүн нуурт тавгд-джана. Колхозн тосхлтин дамшлт, селанā эдл-ахун производителн чидлмүд делгрхдн улм ик агьу уудāх уршг, айна орн-нутгт селанā эдл-ахун эдл-уш элвдүлхин туск керг эн тбриг арднй ордж тавджана.

Промышленности залвриг оньгдарулдж яслгъ кесиг үнднй эркн чинртä революционн тбл кудалгн гидж нерäддж болхмн. Ода, темдглгджāх машини-тракторн станцин бурдämджиг оньгдаруллгън бас селанā эдл-ахун халхдги иим революционн ишкдл болджана. Ленинā диглдж гаргьсн коммунистическ тосхлтин программд, орн-нутгт индустриализац болн электрификац келгънā зурала хамдан бас кооперативн зура эркн чинртä орм элджана. Социализмин тосхлтд олн сай эгл крестьян улсиг орцуулгъна туск хаалгъ, механизированн ик социалистическ селанā эдл-ахун гаргьлгъна хаалгъ тер зурад заагдсн бāанā.

Ленинск кооперативн зураггар гардвр келж, Коммунистическ парть колхозн олна джисā элддж бурдälä, эннй болхла колхозн тосхлт бурдälгнүр, селанā эдл-ахун шин производствин социалистическ эв-аргъ батруллгнүр йвч ирв. Деревнйц социализмин дириллгн — кбдлмшч класс крестьянств хойрин ницлгн туургсн амрлүлгч чидлг узулāд, эвдршго эн ницлгит улм батлв.

Колхозн тосхлт токтдж батрлгн—ленинск кооперативн зуран, мана парти генеральн хаалгын дийлвр болджана. Социалистическ тосхлтин ленинск хаалгъас мана орн-нутгиг тблрүлхär седсн барун халхин опшортунистрин болн зун халхин хаджилгъачрин

бмнās, классовый хортдин бмнās ноолданд парть эн дийлврнг кувц. Коллективизац кедж дууслгъна ашд кесг сай уурмг крестьянск эдл-ахун ормд Советск Союзд ик механизированн социалистическ селанā эдл-ахун производств гаргьгдв. Ода орн-нутгт 78 миньгъ шаху колхоз, 8 миньгн МТС болн 5800 совхоз бāанā.

Селанā эдл-ахун социалистическ кедж хуврāггяд, теруг бдгä цагин техникār агслгн—куч-кблснā производигельности збвār бслт теткād, терунā ашд орн-нутгн селанā эдл-ахун товарн проукц, революцион бмн бāаснā дуньгцүлхд, кесг холван бсв. Селанā эдл-ахун техническ агслтд үндснй хуврлт кедгв. Одагä цагт колхозмудт, МТС-т болн совхозмудт 1 сай 700 миньгъ шаху трактор (арвн тавн чидлār тоолхд), нань чигн дала олн машин бāанā. Тāрāнā газрин агьу, нег үлү эмнг болн эмнгшрсн газр эдлгнд оруулсна нилчār, кесг олн сай гектар икдүлгдв.

Колхозмудин олн-дундин производствин ул деер колхозн-крестьянствин бāадл-джиргьл ббдлв. Революцион бмнк Арāсād бāасн куч-кблсч крестьянмудин орула дуньгцүлхд колхозникудин ил орунй, кбдлджāх кун болгар тоолхла, дуньгцүлгч үнār, дбрвн холван бсв, бнйгār сургьул даслгьиг болн эмнүллгьиг, теткүл болн нань чигн мбнйг бгглгьиг болн государствин хāариг тоод авхла—6 холван бсв.

Мана селанā эдл-ахун сүл джилмүдт нег үлү ик дийлврмүд бāрснй—цуг олн-амтнā күүндж збвчлгънā йовудт нег дууггар темдглгдв. Социалистическ селанā эдл-ахун делгрлтин туст тасрхан уга килмджāн гаргьдж партин Центральн Комитет эврāннй сентябрьск Пленум деер (1953 джил) болн хбннй болсн Пленумс деер, селанā эдл-ахун гардлгнд ик дуту-дундс болн эндүс бāаггяд, селанā эдл-ахун производствин зāрм халхсиг салврлгнүр авч ирсиг илдкв. Тбл тиим болджахла парть эвцдж чадшго болв, кучтā промышленностьлā хамдан бас, олн-амтгиг болн государствин цуг наадк керглгьиг кувц теткдж чадм тоота хот-хол болн сырье гаргьдж чадм, цуг халхарн тегш делгрлтā селанā эдл-ахун болх кергтā гидж парть тоолджала, тоола чигн бāанā.

Селанā эдл-ахун икār ббдлүлхин тблā цуг олн-амтнā ноолда бурдāхлārн Коммунистическ парть, селанā эдл-ахун производствин, эдл-уш элвгār гаргьлгъна ик чинртā, энүг угаггар коммунизмүр орхин тускар санад керг уга гисн марксизм-ленинизмин программн зааврар гардвр кедж кудаджана. Партин ленинск хаалгъсн сбрүд болад, эмнг болн эмнгшрсн газр эдлгнд оруулгъна,

малн шим-шуус ббдлүлгънā, олн-дундин эдл-ахун делгрүлгнд колхозникудин материалн урмдин туск авч-барциг арднй ордж бāрлгънā туск тбл-лā адл—иим эркн чинртā тбл-мүд кудалгнд сбрүд уулдвр кеджāsн, джиргьлās хольдвр консерватормудт болн догматикст парть намшурлгч сбрүд цоклгъ бгв.

ЦК-н Пленумс деер болн КПСС-н XX-ч хург деер мана парть, селанā эдл-ахун икār ббдлүлгънā делгрнйгүу программ батлдж авад, цуг олн-амтнā эн тбриг кудалгнүр залгдсн государственин кесг ик кергүд кудав.

Селанā эдл-ахун производственин-техническ кбрнйгиг кучлгънā тускар колхозмудиг, МТС-г болн совхозмудиг сән медрлтā специалистрār, бурдāгьчирār болн кбдлмшч механизатормудар батлгъна туск, колхозн производств бргджүлгнд колхозмудин болн колхозникудин материалн урмдиг ббдлүлгънā туск, колхозмудар демократическ залврн улиг цааранднй делгрүлгънā туск тблмүд кудалгън эркн чинртā болдж гарв.

Селанā эдл-ахун техническ агслтиг улм ббдлүлгн аргъин парть хāав. Сүл дбрвн джилд селанā эдл-ахун 908 миньгн трактор (арвн тавн чидлāггяр тоолхд), нань чигн кесг сай селанā эдл-ахун машин илгāдв. Селанā эдл-ахун сән медрлтā церглāчирār ик дбнй бггдв. Кемрджāн 1953 джилин июлин нег шинд колхозмудар болн МТС-р ах сургьулта болн дундин шишлнй сургьулта 83 миньгн спецалистрн кбдлджāsн бмхла, 1957 джилин декабрин нег шинд иим специалистрин тогш 277 миньгъ гар кун болв.

Сүл дбрвн джилд селанā эдл-ахун—производственин гермүд, тосхлтс кехд, трактормуд, машин болн оборудовайн хулддж авхд—Советск государств 75 миллиард 400 сай арслнй орцуулв, талданар келхд хойрдгч, гурвдгч, дбрвдгч болн тавдгч тавн джилин гурвн джилд тер тбрт оруулсн капиталн тавцлā дуньгцүлгч үнār кирцхд 10 миллиард арслнй ик болдж гарв. Селанā эдл-ахун кбдлчирин материалн урмдиг ббдлүлхин тблā, селанā эдл-ахун гаргьдг гол эдл-ушин цугтаннй белдврин болн хулддж авлгъна үн збвār ббдлүлгдв, селанā эдл-ахун алвна кемджāн хасгдв. 1958 джилин январин нег шинās авн колхозникудин, кбдлмшчирин болн церглāчирин эдл-ахус селанā эдл-ахун эдл-уш эрк биш орулдж бгдг даалгъврас кувцдāн сулдхдцхав. Селанā эдл-ахун зура келгнд шин диг-дара оруулгн, селанā эдл-ахун артелин Уставд, бāарн газрин таалас иштā, сольврмуд орулх збв колхозмудт бгглгн—бāах эв-аргьиг саянар олзлгъна туск тбрт

колхозникудин седвāриг делгрүлв.

Селанā эдл-ахун икār ббдлүлггяр партин диглдж гаргьсн программ кудалгънā дийлврин тускар иим то саянар герчлдж үзүлджанā. Сүл дбрвн джилд орн-нутгт хурадж авсн цуг буудян тонь, урдк дбрвн джиллāн дуньгцүлхд, 27 процент бсв. Эн цагин эргцд боднцгин, темснā, шикрин свеклан, волокно-олсна, сыр-ец-кбвнйгин цуг хуралтнй збвār бсв. Малн то бсād, малас гардг эдл-уш икдв. Тегād, улгүрнй, мах гаргьлгн, малн бслтиг тоод авхла, сүл дбрвн джилд 38 процент, тер тоод колхозмудар болн совхозмудар 80 шаху процент бсв, цуг орн-нутгар ус гаргьлгн 50 процент бсв, колхозмудар болн совхозмудар болхла—хойр холванас үлү саадж авлгьиг икдүлгънā туст, ус белддж авлгьиг бсклгънā туст КПСС-н ЦК-н январск Пленум 1955 джил бгсн даалгъвр болзгасн урд, 6 джилд кудадгх бāаснā орчд 3 джилин эргцд кудадгв.

Партин кудасн эв-аргьин ашд мана селанā эдл-ахун урднй үлдж йовсаи болн зāрм халхарн салврнйгүу бāасн ода уурулад, икār ббдлджанā. Терүнлārн хамдан, кемрджāн орн-нутгнй экономикаг цааранднй делгрүлгънā тбрас иштā, олн-амтнā цуг эдл-ахун бслтин äвртā ик эв-аргьиг тоолхла, обществин бсдж йовх кергллгьиг улм саянар хангьгах кергтāг тоолхла, кувцн дийлврмүдиг болмар гидж тоолдж болшго.

Буудя болн техническ культу гаргьлгьиг КПСС-н XX-ч хургин токтасн кемджāнд курдж бскхин тблā, малас эдл-уш гаргьлгьиг—āмн болгъна тоод мах, ус болн тос гаргь-

лггар ббрхн джилмудин эргцд США-г куддж авх тбл хагьлхд кергтā тоод курдж гаргьхин туск даалгъврнй кудцāхин тблā—газр хагьлдж эдлгънā культуриг, селанā эдл-ахун кбдлмшин механизацин кемджāг ббдлүлгъ теткдж, наукин болн техникнй кувчврмүдиг саянар олзлдж, шинрүлчирин дамшлтиг орцулдж эдлгъ кувцхмн. Зулг эн ул деер куч-кблснā производигельности бслт, селанā эдл-ахун культуриг ургьц ббдлүлгъ, малн шим-шуус бсклгъ теткдж, продукцин үнинй икār килврүлдж болхмн.

Валовой болн товарн продукцин икнкинй бгдг, тер тоод буудян государственин белдврин 70-гар процентинй, мах болн ус белдлгънā гурвна кеснā хойр хувинй бгдг мана колхозмуд селанā эдл-ахун производствиг цааранднй делгрүлхд негиг йилгьч чинртā. Колхозмудиг цааранднй батруллгн, теднā кбдлмшин бурдämджиг ясуулгън, теднā материалн-техническ кбрнйгиг икдүлгн—селанā эдл-ахун производств бслгнд гол нилчтā болхмн. Сүл джилмүдт колхозмудиг ницлүлдж икдүлгн, теднā экономик хурдар бсād, колхозмуд олн халхста селанā эдл-ахун ик предприятс болдж делгрсн учрар—теднд производственин-техническ тетклгъ бгглгънā урднй бāасн диг-дара оньгдарулхнй керглгдджанā.

Тер учрар, колхозн тосхлтин цаарандк делгрлтин болн машини-тракторн станцин бурдämджиг оньгдаруллгъна тускар кудцāхәр партин Центральн Комитет диглдж гаргьсн тбл цуг олн-амтн күүндж збвчлгънā йовудт нег дууггар байртаггар таасгддж, дбннйгдв.

II

Колхозн тосхлт токталгнд болн батралгнд МТС-н нилчнй

Уурмүд депутатр! Газр эдлгънā болн мал бсклгънā халхарн бāрсн кувцлгс ленинск кооперативн зурагъас иштāггяр селанā эдл-ахун социалистическ кевār хуврүлгънā йоснас гарчāх ашнй болджана. В. И. Ленинā кунькл болн гун тоолврта зааврар гардвр кедж, мана олн сай крестьян улс кбдлмшч классла хамцдж ницād, терунā гардврт социалистическ тосхлтд шунмгъа орлчачирнй болгъин тблād парть цуг эв-аргьинй батта кевār арднй ордж хāадг билā. Эн алдр тбл кудалгънā хаалгъд багъ биш кучр-кунд түрмшг харгьд билā, терүг уурулхин эрkd партин болн олн-амтнā чинвртā ик чидл керглгдг билā. Ленинск кооперативн зура,

куццднй кудцāхин тблād колхозмуд крестьянск уурмг эдл-ахусас үлү болсн деерāн, газр эдлгънā капиталистическ ик эдл-ахусас үлү бблдган медүлх збвтā бāасмн. Эн тбриг кудцāхин эрkd социалистическ эдл-ахун бдгä цагин техникār эрк биш агсх кергтā билā. Общественин ик эдл-ахун зуг бдгä цагин техникин ул деер газр эдлгънā производителнй кучн-чидлиг йоста кевār делгрүлдж чадх, хамгин икār хот-хол гаргьхиг теткдж, теругārн тегād наадк социалистическ биш юн чигн эдл-ахусас үлүгънā үзүлдж медүлдж чадх бāасмн.

(Цаарандкнь дарук номерт).